7-01-2024

Grzegorz Kaszyński

Naukowe kwalifikacje tłumaczy bezkrzyżowych przekładów NT

1.	**Jean-Marie Van CANGH** katolik	emer. prof. (kierownik Wydział Teologii, Université catholique de Louvain), dominikanin ● specjalista w zakresie biblijnego języka hebrajskiego i aramejskiego ● w 1970 r. uzyskał dyplom z filologii biblijnej na UCL ● w 1972 r. uzyskał tytuł magistra nauk judaistycznych na Uniwersytecie Hebrajskim w Jerozolimie opracował całkowicie bezkrzyżowy przekład Ew. Marka – **„szubienica”** (*gibet*) (Mk 8:34; 15:21,30,32a) – **„powiesić”** (*pendru*) (Mk 15:13,14,24,25,27) – **„powieszenie”** (*pendu*) (Mk 15:15,20; 16:6)
2.	**Peter SCHINDLER** katolik	dr teologii (były luteranin, przeszedł na katolicyzm w 1914 r.) ● do 1913 studiował teologię na Uniwersytecie Kopenhaskim ● w latach 1914-1917 studiował teologię w Rzymie ● w latach 1931-33 studiował na Papieskim Instytucie Archeologii Chrześcijańskiej w Rzymie ● od 1962 r. był prałatem papieskim ● opublikował wiele pism teologicznych https://da.wikipedia.org/wiki/Peter_Schindler https://gravsted.dk/person.php?navn=peterschindler https://denstoredanske.lex.dk/Peter_Schindler – **„pal męki”** (*Marterpæl*) (Mt 10:38; Mk 8:34) – **„szubienica”** (*Galgen*) (Flp 2:8) – **„najtrudniejsze zobowiązanie”** (*den tungeste Forpligtelse*) (Mt 16:24) – **„najgorsze ryzyko”** (*den frygteligste Risiko*) (Łk 9:23) – **„gotowy nieść jarzmo”** (*parat til at bære det Aag*) (Łk 14:27) – **„belka poprzeczna”** (*Korsbjælke*) (Mt 27:32; Mk 15:21) – **„krzyż”** (*Kors*) (pozostałe miejsca) *ksylon*: – **„pal męki”** (*Marterpæl*) (Dz 5:30; 10:39; 13:29; Gal 3:13) – **„szubienica”** (*Galgen*) (1Pt 2:24) http://books.google.pl/books?id=nBMMAQAAMAAJ ogr. podgląd
3.	**Piotr GONISZEWSKI** katolik	dr, Wydział Teologiczny, Uniwersytet Szczeciński ● Katedra Teologii Biblijnej i Historii Kościoła https://teo.usz.edu.pl/goniszewski/ https://bibliografia.bg.szczecin.pl/Persons/Details/4824 przekład hebr. MtSzTb (nie z greki*) * Jeśli ktoś chce rozważać sytuację tylko w przekładach z greki może pominąć ten przekład. – **„belka”** (hebr. צלב *celuw*) (Mt 27:35,40) – **„drzewo”** (hebr. עץ *ʾēc*) (Mt 27:42) – **„powieszenie”** (hebr. צלב *celuw*) (Mt 26:2 w TH rzeczownik) – **„powiesić”** (hebr. תלה *tāla*) (Mt 27:22,23x3,26,31,38,44; 28:5) – **„belkę, to znaczy krzyż”** (hebr. צלב / שתי וערב *celuw* / *haš-šᵉti wᵉ-ʿērew*) (Mt 27:32) – **„krzyż”** (hebr. שתי וערב *haš-šᵉti wᵉ-ʿērew*) (Mt 16:24)

4.	**Giovanni B. JONA** dawniej Jehuda Jona z Safed w Galilei katolik	hebraista z Watykanu (1588-1668) ● wykładowca języka hebrajskiego i aramejskiego na Università di Pisa, Włochy (1632-1636) ● wykładowca języka hebrajskiego w Pontificio Collegio Urbano de Propaganda Fide (Collegium Urbanum) (od 1649) ● *scriptor hebraicus* (1650-1668) ● od 1652-1664 był wykładowcą języka hebrajskiego w Archigymnasium Romanum di Roma https://en.wikipedia.org/wiki/Giovanni_Battista_Jona https://www.jewishvirtuallibrary.org/jona-giovanni-battista https://hal.science/hal-04247018/document https://spotlight.vatlib.it/humanist-library/feature/the-vatican-inventories opracował całkowicie bezkrzyżowy przekład 4 Ewangelii – **„szubienica”** (תליה *tēlijā*) (Mt 10:38; 16:24; 27:40; Mk 8:34; 15:30; Łk 9:23; 14:27) – **„drzewo do wieszania”** (עץ התליתו *‘ēc ha-tēlijato*) (Mt 27:32,42; Mk 15:21,32; Łk 23:26; Jn 19:17,19) – **„drzewo”** (עץ *‘ēc*) (Jn 19:25,31) – **„powiesić”** (תלה *tāla*) (Mt 23:34; 27:22,23,35,38,44; 28:5; Mk 15:13,14,24, 25,27,32; 16:6; Łk 23:21^{x2},23,33; 24:20; Jn 19:6^{x3},15,18,20,23,32,41) – **„powieszenie”** (התלות *ha-tālut* $^{\text{w gr. czasownik}}$) (Mt 20:19; 26:2; 27:26,31; Mk 15:15,20; Łk 24:7; Jn 19:10,16) http://books.google.pl/books?id=uStJAAAAcAAJ
5.	**Georg MAYR** katolik	prof. hebraista, hellenista, jezuita (1564-1623) (Uniwersytet w Dillingen) ● wykładowca języka hebrajskiego i greckiego w Regensburgu (Ratyzbona) https://web.archive.org/web/20110215140946/http://www.rain.de/person/mayr-georg.htm https://data.cerl.org/thesaurus/cnp01334850 opracował całkowicie bezkrzyżowy przekład NT – **„drzewo”** (עץ *‘ēc*) (konsekwentnie) – **„potępienie”** (הוקע *hoqa‘* $^{\text{w gr. czasownik}}$) (Rz 6:6; 1Kor 1:13,23; 2:2,8; 2Kor 13:4; Gal 2:20; 3:1; 5:24; 6:14; Obj 11:8) – **„powiesić”** (תלה *tāla*) (Mt 27:22,23,26,31,35,38,44; 28:5; Mk 15:13,15,20,25; 16:6; Łk 23:21^{x2},23; Jn 19:6^{x3},10,15^{x2},16,18,20,23,32,41) – **„powiesić na drzewie”** (תלה על־עץ *tāla ‘al-‘ēc*) (Mt 20:19; 23:34; 26:2) – **„powieszeni”** (נתלים *nitlim* $^{\text{w gr. czasownik}}$) (Mt 27:44; Mk 15:32) – **„powieszenie”** (התלות *ha-tālut* $^{\text{w gr. czasownik}}$) (Łk 24:7) – **„stracić”** (dosł. zakończyć, położyć kres) (קצה *qocah*) (Łk 24:20; Dz 2:36; 4:10; Hbr 6:6) http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b105396027/f6.image
6.	**Domenico GEROSOMILITANO** dawniej Samuel Vivas z Jerusalem katolik	dr, hebraista (~1550-~1620) ● wykładowca języka hebrajskiego na Collegio dei Neofiti, Rzym https://en.wikipedia.org/wiki/Domenico_Gerosolimitano – **„pal/słup?”** (הזקף *ha-zeqifa* $^{\text{termin aramejski}}$) (Mt 10:38; Mk 15:21,30; Łk 14:27; Jn 19:19) – **„powiesić na palu** $^{\text{(Briks)}}$**”** (dosł. „podnieść”) (זקף *zeqaf* $^{\text{słowo aramejskie}}$) (Mt 20:19; Jn 19:20; Dz 2:36) – **„na pal/słup?”** (להזקף *le-hazeqifa* $^{\text{termin aramejski}}$) (Mt 27:31; Mk 15:15,20) – **„powiesić”** (תלה *tāla*) (Łk 24:7; Jn 19:6ab,15^{x2}) – **„krzyż/ukrzyżować”** (צלב *celub*) (reszta miejsc) **MSS Neofiti 32** = *Testame[n]tum Nouum* https://digi.vatlib.it/view/MSS_Neofiti.32

7.	**David H. Stern** 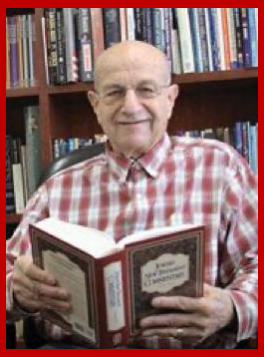	dr, teolog żydowskiego pochodzenia, Żyd mesjanistyczny (Fuller Theological Seminary w Pasadenie) ● tytuł magistra uzyskał na University of Judaism (obecnie American Jewish University) ● studiował na Dartmouth College w Hanover, st. New Hampshire, USA ● wykładowca przedmiotu „judaizm i chrześcijaństwo" na Fuller Theological Seminary ● pracował też na University of California w Los Angeles, USA https://pl.wikipedia.org/wiki/David_H._Stern opracował całkowicie bezkrzyżowy przekład NT
8.	**Matjaž Črnivec** 	prof. ewangelicki (Uniwersytet w Ljubljanie, Słowenia) ● sekr. generalny w Svetopisemska družba Slovenije (Słoweńskie Towarzystwo Biblijne) ● członek United Bible Society https://uni-lj.academia.edu/MatjazCrnivec/CurriculumVitae
9.	**Maura K. Hill** 	dr (Irlandia) ● w 1996 r. rozpoczęła edukację w zakresie biblijnej greki koine i biblijnego hebrajskiego w Phillips Theological Seminary za pośrednictwem Uniwersytetu Tulsa w Oklahomie (USA) ● od 1997 r. opublikowała obszerne podręczniki do studiów dla Nowego i Starego Testamentu ● jej badania obejmują też krytyczne teksty greckie NT i papirusy biblijne
10.	**Sarah Ruden** 	dr, znawca greki, filolog klasyczny* Jest to kwalifikacja lepiej predysponująca do tłumaczenia niż kwalifikacja „mgr nauk biblijnych", także z tego powodu, że filolog może kierować się w mniejszym stopniu autoteologią niż teolog. ● kształciła się na Uniwersytecie Michigan, Johns Hopkins i Harvard University ● jest pracownikiem uniwersyteckim (Yale Divinity School w New Haven, st. Connecticut, USA) ● od 2018 r. jest gościnnym pracownikiem naukowym na University of Pennsylvania https://sarahruden.com/ https://www.classics.upenn.edu/people/sarah-ruden
11.	**Fred Ritzhaupt** 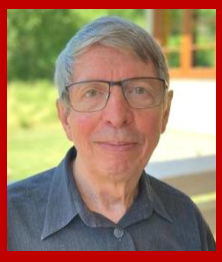	teolog, pastor (były jezuita) ● tytuł mgr teologii (Uniwersytet w Ravensburgu, Niemcy) ● podyplomowe studia teologiczne w Hof (Bawaria, Niemcy) ● od 2007 r. wykłada na Europejskim Seminarium Teologicznym we Freudenstadt

12.	**Jackson H. SNYDER** 	dr, teolog metodystyczny, pastor, misjonarz ● uzyskał tytuł licencjata *magna cum laude* (Indiana University) ● tytuł magistra teologii (Emory University) ● doktorat *honoris causa* (Wesley Methodist Synod) opracował całkowicie bezkrzyżowy przekład Ew. Mateusza – **„pal”** (*stake*) (Mt 10:38; 23:34) – **„pal męki”** (*torture-stake*) (Mt 16:24) – **„jated”** (*yathed*) (pozostałe miejsca) [hebr. słowo **יתד** = słup/pal; upalować]
13.	**John WAHL** 	mgr teologii (Holenderski Kościół Reformowany w RPA) ● przetłumaczył całą Biblię na język afrykanerski i khosa - *Woord en Getuienis* 2004 (afrykanerski) - *Izibhalo eziphuhlisa imvelaphi yobuhebhere* 2014 (khosa) opracował całkowicie bezkrzyżowy przekład NT – **„drzewo męki?”** (kh. *umthi wehlazo*) (Mt 10:38; 16:24; 27:32,40,42; Mk 8:34; 10:21; 15:21,30,32; Łk 9:23; 14:27; 23:26; Jn 19:17,19,25,31; 1Kor 1:17,18; Gal 5:11; 6:12,14; Ef 2:16; Flp 2:8; 3:18; Kol 1:20; 2:14; Hbr 12:2) – **„przybić do drzewa męki?”** (kh. *abethelelwe emthini wehlazo*) (Mt 20:19; 26:2; 27:22,23,26,31,35; 28:5; Mk 15:13,14,15,20,24,25; 16:6; Łk 23:21^{x2},23,33; 24:7,20; Jn 19:6^{x3},10,15^{x2},16,18,20,23, 32,41; Dz 2:36; 4:10; Rz 6:6; 1Kor 1:13,23; 2:2,8; 2Kor 13:4; Gal 2:20; 3:1; 5:24; 6:14; Hbr 6:6; Obj 11:8) – **„przybić do ...?...”** (kh. *abethelelwe eminqamlezweni*) (Mt 23:34; 27:38,44; Mk 15:27,32) – *ksylon*: „**drzewo”** (kh. *umthi*) (konsekwentnie) w języku khosa **krzyż** = *umnqamlezo*
14.	**Klaus HAACKER** 	emer. prof., dr teologii, biblista ● studiował teologię protestancką (Uniwersytet Jana Gutenberga w Moguncji | Uniwersytet Georga Augusta w Getyndze | Uniwersytet Westfalii Wilhelms w Münster | Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg) ● od 1975-2007 r. wykładowca Nowego Testamentu na Kirchliche Hochschule Wuppertal (Uniwersytecie Kościelnym w Wuppertalu) ● od 1976 r. członek *Studiorum Novi Testamenti Societas* (SNTS) [stowarzyszenie akademickie zrzeszające badaczy Nowego Testamentu] ● współredaktor *Theologisches Begriffslexikon zum Neuen Testament* (Teologiczny słownik terminów Nowego Testamentu) https://de.wikipedia.org/wiki/Klaus_Haacker
15.	**Richard K. MOORE** 	prof., biblista (Australia) ● w latach 1961-1978 ukończył studia wyższe: licencjackie, magisterskie (BA 1965; MA 1969; DipEd 1971 (UWA); BD 1975 (Melbourne College of Divinity) [prace z dziedziny lingwistyki i historii]; doktorat PhD 1978 (Department of Studies in Religion, University of Queensland) ● w latach 1974-78 był wykładowcą studiów biblijnych w Baptist Theological College w Queensland ● w latach 1979-2002 był kierownikiem Katedry Nowego Testamentu w Baptist Theological College of Western Australia ● od 1986 r. wykładowca Nowego Testamentu na Uniwersytecie Murdoch https://rkmoore5.wixsite.com/richard-k-moore/cv

16.	**George B. Stevens** 	prof. teologii systematycznej (Yale Divinity School), duchowny kongregacyjny i prezbiteriański ● kształcił się na Cornell University, University of Rochester, następnie na Baptist Seminary w Rochester ● otrzymał tytuł DD od Uniwersytetu w Jenie (Niemcy) ● od 1886-1895 był Kierownikiem Katedry Krytyki i Egzegezy Nowego Testamentu na Yale Divinity School https://www.logos.com/product/26677/george-barker-stevens-collection https://en.wikipedia.org/wiki/George_Barker_Stevens
17.	**David Ginsburg** 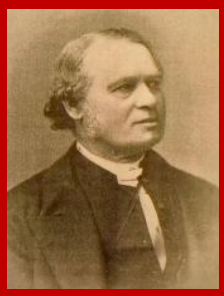	prof. (ur. w Warszawie), hebraista, biblista pochodzenia żydowskiego ● ukończył szkołę rabiniczną w Warszawie ● w 1870 r. został mianowany członkiem Komitetu ds. Rewizji Starego Testamentu w ramach umowy z Trynitarnym Towarzystwem Biblijnym https://pl.wikipedia.org/wiki/Christian_David_Ginsburg
18.	**Isaac E. Salkinson** 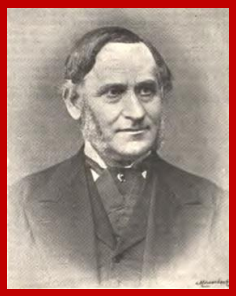	prof., hebraista, lingwista, pastor prezbiteriański, misjonarz ● prawdopodobnie rozpoczął studia germanistyczne i literackie na Uniwersytecie Wileńskim (Białoruś) ● w 1849 r. wstąpił do kolegium Londyńskiego Towarzystwa Misyjnego, gdzie studiował 4 lata https://en.wikipedia.org/wiki/Isaac_Edward_Salkinson
19.	**Thomas Fry** 	prof., hebraista, duchowny anglikański ● uzyskał tytuł licencjata na Oriel College, Oxford (1792) ● wykładowca w Lincoln College ● rektor w Emberton w Buckinghamshire i diecezji Oxford (1804) ● sekretarz Londyńskiego Towarzystwa Krzewienia Chrześcijaństwa wśród Żydów (1810) https://en.wikipedia.org/wiki/Thomas_Fry_(priest,_born_1775)
20.	**Richard Caddick** 	hebraista, teolog ● ukończył studia w Christ Church w Oksfordzie, gdzie uzyskał stopień licencjata (1776) i tytuł magistra (1799) https://en.wikipedia.org/wiki/Richard_Caddick

21.	**Jan van KONIJNENBURG** 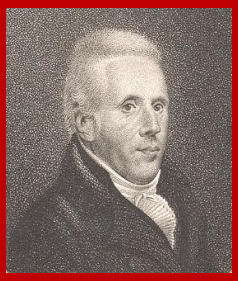	prof. teolog (Remonstrants Seminarium, Amsterdam) ● ukończył studia teologiczne na Uniwersytecie Nauk Stosowanych w Lejdzie* Holenderski system edukacji obejmuje dwa rodzaje szkół wyższych: uniwersytety badawcze i uniwersytety nauk stosowanych. UAS Leiden to uniwersytet nauk stosowanych. https://nl.wikipedia.org/wiki/Jan_Konijnenburg
22.	**Georg Friedrich GRIESINGER** 	prof. dr teologii, protestancki biblista (Uniwersytet w Tybindze) ● prałat https://www.biblicalcyclopedia.com/G/griesinger-georg-friedrich-von.html https://de.wikipedia.org/wiki/Georg_Friedrich_von_Griesinger
23.	**Karl Friedrich BAHRDT** 	prof. teologii i filologii biblijnej, protestancki biblista ● studiował teologię na Uniwersytecie w Lipsku ● doktorat z teologii na Uniwersytecie w Erlangen ● wykładowca na Uniwersytecie w Erfurcie i Uniwersytecie w Gießen https://en.wikipedia.org/wiki/Karl_Friedrich_Bahrdt https://openlibrary.org/authors/OL4277244A/Karl_Friedrich_Bahrdt
24.	**Johann H. CALLENBERG**	prof. teologii i filologii, luteranin (Uniwersytet w Halle) ● studiował filologię i teologię na Uniwersytecie w Halle ● znał hebrajski, jidysz, arabski, perski, turecki https://en.wikipedia.org/wiki/Johann_Heinrich_Callenberg https://www.jewishencyclopedia.com/articles/3931-callenberg-johann-heinrich
25.	**Johan KEMPER** dawniej Mosze ben Aharon Ha-Kohen z Krakowa	prof., luteranin ● wykładowca rabinicznego języka hebrajskiego na Uniwersytecie w Uppsali, Szwecja https://en.wikipedia.org/wiki/Johan_Kemper
26.	**Elias HUTTER**	prof., hebraista ● studiował języki orientalne na Uniwersytecie w Jenie ● od 1577 r. prof. hebraistyki na Uniwersytecie w Lipsku (w wieku 24 lat) https://en.wikipedia.org/wiki/Elias_Hutter https://www.jhi.pl/artykuly/slynna-hebrajska-biblia-huttera,2086

27.	**György THÚRI**	prof., hebraista ● studiował teologię na Uniwersytecie w Wittenberdze ● potem na Uniwersytecie w Heidelbergu https://mek.oszk.hu/03600/03630/html/ Dr Eran Shuali (Université de Strasbourg, Francja) donosi: „W tytule jednego z skierowanych do niego wierszy gratulacyjnych Thúri zostaje nazwany: „człowiekiem najbardziej uczonym pod względem trzech języków kardynalnych”. A to oczywiście świadczyłoby o tym, że był znany ze swojej znajomości łaciny, greki i hebrajskiego. Można przypuszczać, że znajomość języka hebrajskiego nabył w trakcie uniwersyteckich studiów teologicznych. Oprócz tego, czego mógł się nauczyć na zajęciach, jego znajomość języka najprawdopodobniej zyskała dzięki osobistej znajomości z Valentinem Schindlerem. Schindler był znanym hebraistą i filologiem języków semickich”. https://hal.science/hal-03709487/document opracował całkowicie bezkrzyżowy przekład Listu do Galacjan i Efezjan – **„drzewo”** (עץ *ʿēc*) (Gal 5:11; 6:14a; Ef 2:16) – **„powieszenie?”** (המוקע) (Gal 6:12 w gr. rzeczownik) – **„powieszenie?”** (המוקע) (Gal 6:14b w gr. czasownik) – **„zawiesić na drzewie”** (תלה על־עץ *tāla ʿal-ʿēc*) (Gal 2:20; 3:1) – **„upokorzyć”** lub **„poniżyć”** (ענה *ʿānāh*) (Gal 5:24)
28.	**Conrad NEANDER**	hebraista, teolog* Trudno ustalić jaką konkretnie ukończył uczelnię. ● protestancki diakon w St.-Petri-Kirche, Nordhausen (Turyngia) (1584) ● pastor w Dundorff (1594) https://books.google.pl/books?id=2Ks5AAAAcAAJ (nr 173, s. 45) https://hal.science/hal-03709470/document https://www.biblicalcyclopedia.com/N/neander-conrad.html
29.	**Richard CLARKE**	hebraista ● ukończył Christ’s College w Cambridge (1579) ● uzyskał tytuł licencjata (1583), tytuł magistra BD (1585), BD (1593) i DD (1598) ● członek First Westminster Company, tj. zespołu tłumaczy KJV od Rodzaju-2Królewska, o których tak czytamy na stronie https://kingjamesbibletranslators.org/bios/Richard_Clerke/: „Każdy członek zespołu był wykwalifikowanym uczonym, specjalizującym się w językach starożytnych, zwłaszcza hebrajskim”. opracował całkowicie bezkrzyżowy przekład Ew. Marka – **„drzewo”** (עץ *ʿēc*) (Mk 8:34; 15:21,30,32) – **„powiesić”** (תלה *tāla*) (Mk 15:13,14,20,24,25,27,32; 16:6) – **„powieszenie”** (התלות *ha-tālut* w gr. czasownik) (Mk 15:15)

30.	**Richard BRUARNE**	prof., hebraista, duchowny (15??-1565) (Oxford University) ● rektor Eton College (BD) (1547) ● kanonik Christ Church (1553) ● królewski profesor języka hebrajskiego w Oksfordzie (1546? lub 1548) ● kanonik Windsoru (1557) https://en.wikipedia.org/wiki/Richard_Bruerne opracował całkowicie bezkrzyżowy przekład Listu do Hebrajczyków ~1530: **Hebr. Ms. 24.1** = *Epistola ad Hebraos* 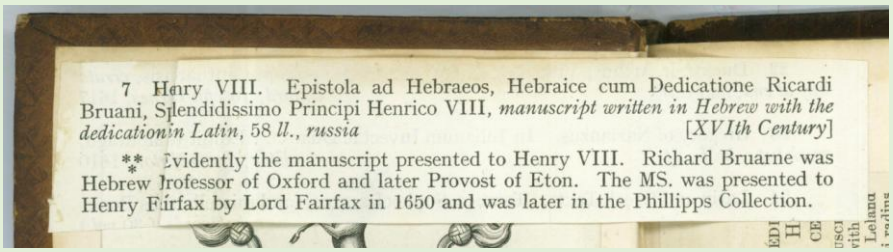 7 Henry VIII. Epistola ad Hebraeos, Hebraice cum Dedicatione Ricardi Bruani, Splendidissimo Principi Henrico VIII, *manuscript written in Hebrew with the dedication in Latin*, 58 *ll.*, *russia* [*XVIIth Century*] *** Evidently the manuscript presented to Henry VIII. Richard Bruarne was Hebrew Professor of Oxford and later Provost of Eton. The MS. was presented to Henry Fairfax by Lord Fairfax in 1650 and was later in the Phillipps Collection. – **„zawiesić na drzewie”** (תלה על־עץ *tāla ʻal-ʻēc*) (Hbr 6:6) – **„drzewo”** (העץ *ha-ʻēc*) (Hbr 12:2) https://mss.huc.edu/portfolio/ms_24-1/